

Posudek vedoucího práce

Čižmářová, Hana, *Maturita z teoretické perspektivy přechodových rituálů*. Praha: FHS UK, 2009, 83 stran vč. příloh.

Přítomná bakalářská práce se zabývá *rituálem*, který se sice každoročně dotýká tisíců domácností, ale který je zároveň kupodivu, snad pro jistou „banálnost“ spočívající v její samozřejmosti, poměrně málo studován sociology či sociálními antropology (mám na mysli především kvalitativní výzkum). Autorka se dívá na maturitu z perspektivy přechodových rituálů a vybrala si ji z celkem pochopitelných důvodů: sama ji nedávno absolvovala a do výzkumu a závěrů z něj tak mohla projektovat i některé své zkušenosti. Cílem výzkumu „bylo zjistit, jaký smysl má maturita pro současné studenty, co pro ně maturita znamená, zda má pro ně podobný význam jako iniciační rituály v archaických společnostech...“, jak naznačuje v *Úvodu* (s. 5). V teoretické rovině se opírá o klasickou práci van Gennepovu, který již před více než sto lety jako první popsal řadu přechodových rituálů, jejichž průběh pak vyjádřil pomocí tří známých fází. Druhá část práce sestává ze střídavého terénního výzkumu na jednom pražském osmiletém gymnáziu a vyhodnocení a interpretace získaných dat.

V teoretické části jsou naznačeny problémy s vymezením rituálu, na což bylo v minulosti antropology nejednou poukazováno (Turner, Geertz, Eriksen ad.). Autorka pak dále (3. kapitola, s. 10-12) ve stručnosti aplikuje van Gennepovu „trojčlenku“ na jednotlivé fáze spojené s maturitou: tak např. k odlukovým rituálům řadí poslední zvonění nebo maturitní ples. Větší pozornost si zasluhují následující dvě fáze, které jsou důležitější – období pomezí (svatý týden), které je sledováno především prostřednictvím Turnerova konceptu *liminarity* a poslední fáze – rituály sloučení a to, co bezprostředně následuje.

V kapitole *Empirická část* (s. 13-21) možná až trochu zdouhavě popisuje metody a techniky sběru dat a nastiňuje okruhy otázek, které pokládala vybraným studentům. Z metodologického hlediska postupovala především prostřednictvím zúčastněného pozorování, kdy se skutečně stala součástí třídy, z čehož pak vznikala nejedna komická i vážnější situace, a formou polostrukturovaných rozhovorů s některými svými dočasnými „spolužáky“ (sedm rozhovorů není v této souvislosti příliš, ale dobré je, že se všemi informátory uskutečnila rozhovory opakovaně před a několik měsíců po maturitě).

V nejdelší kapitole *Vyhodnocení a interpretace získaných dat* (s. 22-48) podrobněji rozkrývá jednotlivé fáze přechodových rituálů, přičemž nezůstává jen u popisu, ale snaží se též o určité minimální srovnání – např. v rituálech odluky, když svou pozici výzkumníka a jeho navázání kontaktu se zkoumanými objekty přirovnává se situací, kterou kdysi na Bali prožíval C. Geertz. Takovéto momenty přispívají k čtivosti textu a docela jej oživují. Podobně v podkapitole o pomezích rituálech upozorňuje na Lévi-Strausovy terénní zkušenosti, vyjádřené ojedinělým způsobem ve *Smutných tropech* apod. Autorka se snažila pečlivě dohledávat některé nejnovější pohledy na problematiku rituálů, o čemž svědčí zajímavé odkazy na Kellerovy názory vztahující se k rituálům a souhlasí s ním, že prastaré rituály v moderní době nezanikly, pouze se transformovaly.

H. Čižmářová v *Závěru* (s. 50) konstatuje, že maturita je nepochybně přechodový rituál, ale otevřena zůstává i nadále otázka, zda-li jde též o přechod do dospělosti, což, jak ukázal autorčin výzkum, je přinejmenším sporné.

Práci, jež se opírá o terénní výzkum, je metodologicky dobře ošetřena, vychází z jistých teoretických přístupů, hodnotím pozitivně a navrhuji ji k obhajobě se známkou **velmi dobře**.